

МЕТОДИ ПОДРІБНЕННЯ КОНСТРУКЦІЙ БУДІВЕЛЬ ВИВЕДЕНИХ З ЕКСПЛУАТАЦІЇ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Приведено описання різноманітних методів подрібнення при розбиранні конструкцій будівель. Показані особливості використання електророзрядної технології, яка забезпечить зменшення витрат праці та вартості демонтажу бетонних конструкцій.

Ключові слова: конструкції, залізобетон, стиск, розтяг, імпульси, руйнування, електророзрядна технологія.

Abstract

A description of various grinding methods for dismantling building structures is provided. Features of the use of electric discharge technology, which will ensure a reduction in labor costs and the cost of dismantling concrete structures, are shown.

Keywords: structures, reinforced concrete, compression, tension, impulses, destruction, electric discharge technology.

Вступ

Перед будівельною галуззю України стоїть відповідальне завдання – відновлення зруйнованих об'єктів інфраструктури та житлового фонду. Об'єми робіт оцінити важко, поки ведуться бойові дії, однак на даний час можна говорити про тисячі об'єктів, які не підлягають відновленню. В тих регіонах, де не ведуться активні бойові дії, будівельна галузь вивчає перспективи і можливості відновлювальних робіт та переробки будівельних відходів.

На жаль, пошкоджені будівельні конструкції не підлягають повторному використанню – проводиться видалення зруйнованих конструктивних елементів, розчистка місць будівництва з вивезенням непридатних конструкцій, матеріалів та будівельних відходів на спеціально відведені для цього місця з метою захоронення чи переробки.

В той же час, відходи будівельного виробництва є вторинною сировиною, використання якої після переробки на вторинний щебінь і піщано-гравійну суміш дозволяє знизити витрати на нове будівництво об'єктів в місті і в той же час знизити навантаження на міські сміттєзвалища, виключити утворення несанкціонованих сміттєзвалищ. Вторинний щебінь з бетону знесених будівель коштує набагато дешевше природного, так як енергетичні витрати на його виробництво в 8 разів менше, а вартість бетону з ним знижується на 25%. Таким чином, переробка будівельного сміття, створення системи утилізації стає перспективним високорентабельним виробництвом, яке вирішує найважливішу екологічну та економічну проблему.

Результати дослідження

Найбільш перспективним є напрямок переробки бетонних і залізобетонних конструкцій з метою повторного використання матеріалів. Попереднє руйнування бетонних і залізобетонних конструкцій, непридатних для експлуатації допускається проводити будь-яким методом, що рекомендується в будівельній практиці - механічним, гідродинамічним, вибуховим, електроімпульсним та іншими, що забезпечують вилучення та відділення арматурного каркасу від бетону зі ступенем очищення не менше 90%.

В залежності від використовуваних машин і механізмів використовують два способи демонтажу будівель: напівмеханізований і механізований. Напівмеханізований - заснований на використанні пневматичних і електричних інструментів: відбійних молотків, лопати-ломів, бетономолотів, механічних пилок, лебідок, домкратів. Цей спосіб найбільш широко поширений, хоча і трудомісткий і дорогий. Крім того, робота супроводжується шумом і виділенням пилу. Застосування відбійних молотків іноді є єдиним рішенням для демонтажу стін з бетону, цегли та інших залізобетонних конструкцій. Для демонтажу бетону використовуються електро-, пневматичні - або бензинові відбійники різної потужності, яка варіюється в залежності від поставлених завдань і допустимого рівня вібрації.

Однак фінансово ручне розбирання не дуже вигідне. Знесення кубометра споруди в два рази дешевше, ніж вартість кубометра при демонтажі.

Розрізняють статичний (розщеплення, дроблення, різання і розширення) і динамічний (ударний, вібраційний, вибуховий) способи руйнування будівельних матеріалів, при цьому питомі енергетичні витрати нижче при динамічних методах. В даний час найбільші результати досягнуті в удосконаленні технології руйнування будівельних конструкцій ударними методами, розщеплення, різання, дроблення і розширення.

Дослідження нових методів зумовлено інтенсивним розвитком промислового виробництва в умовах наростання екологічних проблем та необхідності застосування енергозберігаючих технологій.

Основна мета досліджень полягає у підвищенні ККД та збільшенні продуктивності. При руйнуванні, що відбувається за рахунок створення механічного напруження стиснення важко розраховувати на високий ККД, тому що в цьому випадку опір бетону у 10 разів вищий, ніж для опір розриву. Найбільш енергетично вигідним методом є руйнування внаслідок напружень на розрив, які виникають при відбитті пружної хвилі від вільної поверхні [1].

Досить перспективним порівняно з відомими способами виявляється електроімпульсний спосіб руйнування, що використовує енергію імпульсного електричного пробоя твердих діелектричних і напівпровідникових матеріалів. Для вирішення цих завдань як джерело енергії використовуються генератори імпульсних струмів та генератори імпульсних напруг [2].

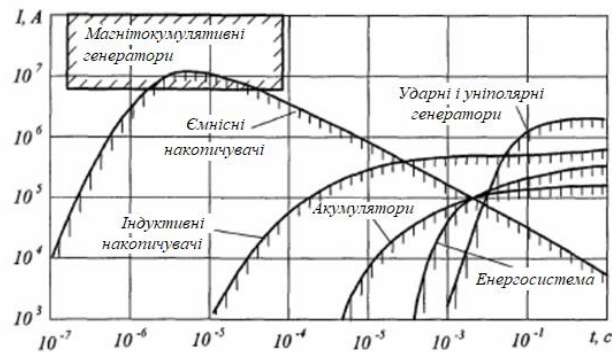

Рис. 1. Максимальні значення амплітуди та тривалості імпульсних струмів, одержуваних від різних накопичувачів енергії [2]

Енергія, накопичена одним із методів, передається на провідник в свердловині, яку утворили в конструкції, що підлягає руйнуванню.

Використання явища провідникового електровибуху в свердловині є перспективним способом відколювання та руйнування гірських порід. Електричний вибух являє собою комплекс взаємозалежних процесів: виникнення і розвиток розряду, розширення каналу розряду, що супроводжується ефективним перетворенням енергії потужного імпульсу струму в енергію ударної хвилі, що створює поле механічного напруження, що призводить до розвитку і росту тріщин і, в результаті руйнівні деформації в матеріалі.

В експериментальних і технологічних електророзрядних установках найчастіше використовуються конденсаторні генератори імпульсів високої напруги [3], робота яких описується за допомогою еквівалентної схеми, зображеної на рисунку 2.

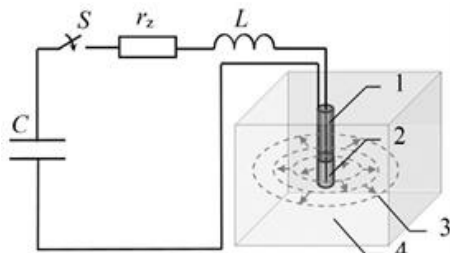

Рис. 2. Схема електророзрядного руйнування твердих матеріалів [3]

На рисунку показано 1 – коаксіальний підвідний кабель; 2 – картридж (мідна жила в поліетилені); 3 – ударно-хвильове збурення в матеріалі, породжене розширенням каналу; 4 – зруйнований матеріал.

Опір r_z та індуктивність L складаються з опору та індуктивності батареї конденсаторів C , іскрового проміжку в газорозрядному вимикачі S , шини та підвідного кабелю – 1. Картридж – 2 являє собою суцільний циліндр із пластику, матеріал якого - поліетилен з високою акустичною жорсткістю, в центральній осі якого розміщений вибуховий мідний провідник.

Електровибух - це комплекс взаємозалежних процесів: ініціювання і розвиток розряду, нагрівання і розширення каналної плазми за рахунок її резистивного нагрівання, що супроводжується генерацією ударних, а згодом акустичних хвиль, що створюють руйнівні деформації в матеріалі.

При електровибуху провідника в рідких середовищах ударні хвилі збуджуються в момент, близький до моменту припинення дії струму, і при виникненні каналу плазмового розряду. Енергія первинних ударних хвиль при вибуху тонких провідників зазвичай мала в порівнянні з енергією вторинних ударних хвиль. Однак зі збільшенням діаметра (площі поперечного перерізу) провідників відбувається перерозподіл енергії між цими групами ударних хвиль.

Ще однією особливістю ударних хвиль в рідинах є досягнення високих значень температури і тиску в каналі нагнітання пульсуючої в часі газової порожнини [2]. За часом максимального розширення цієї порожнини енергія, що виділяється в процесі ЕВП, розподіляється приблизно наступним чином:

- енергія ударних хвиль ~ 60 %,
- енергія теплового випромінювання ~ 10%,
- енергія, витрачена на формування порожнини ~ 30 %.

При цьому ефективність перетворення енергії, накопиченої в первинному накопичувачі, в енергію гідромеханічного імпульсу становить ~ 30÷40%.

Для досягнення високої ефективності передачі енергії від накопичувача до провідника на етапі фактичного вибуху і отримання ударних хвиль з максимальними параметрами необхідно узгодити параметри електричного кола, розміри і фізичні властивості матеріалу провідника, геометричні розміри свердловин і параметри їх розташування.

Ініціювання розряду провідником, що вибухає, дає можливість локалізувати місце пробою аж до забезпечення в деяких випадках заданої геометрії розрядного каналу, значно знижуючи робочу напругу, що забезпечить безпеку виконання робіт.

Висновки

Широкого поширення набув метод електричного розряду з використанням ємнісного генератора імпульсного струму [1–3], де в якості середовища, що передає ударну хвилю, використовується вода. З одного боку, його недоліком є низька акустична жорсткість в порівнянні зі зруйнованим матеріалом, що знижує коефіцієнт передачі хвилі тиску від нагнітального каналу до зруйнованого матеріалу, а також проблема його утримання в горизонтальних отворах.

З іншого боку, вода пластична, тому втрат енергії в області каналу немає. Ще одним фактором, що визначає ефективність руйнування, є швидкість надходження енергії від накопичувача в канал розряду, яка побічно залежить від матеріалу, що знаходиться в безпосередньому контакті з каналом розряду, характеристик управління і підвідних ліній, параметрів свердловин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Burkin V.V., Kuznetsova N.S. Lopatin V.V. Dynamics of electro burst in solids: I. Power characteristics of electro burst // J. Phys. D: Appl. Phys. 2009. V. 43. P. 185–204.
2. Гулій Г.А., Кривицький С.В. Завдання у галузі досліджень обробки матеріалів високовольтним імпульсним розрядом у воді. У кн.: Розрядно-імпульсна технологія. Київ, Наукова думка, 1978 р. с. 3-14.
3. Спосіб електророзрядного руйнування твердих матеріалів: пат. 2500889 С1 RU: МПК Е21С 37/18. № 2012120134/03; заявл. 15.05.2012; опубл. 10.12.2013, Бюл. № 34. 5 с.

Федчук Василь Анатолійович – студент групи Б-21мз, факультет будівництва, цивільної та екологічної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: vfedcuk90@gmail.com

Попович Микола Миколайович – к.т.н., доцент кафедри будівництва, міського господарства та архітектури, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: popovychnick@gmail.com

Vasyl Fedchuk – student of group B-21mz, Faculty of Construction, Civil and Environmental Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail : vfedcuk90@gmail.com

Mykola Popovych – Candidate of Technical Sciences, Associate Professor, Department of Construction, Urban Economy and Architecture, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: popovychnick@gmail.com